

Вивчаємо "Казку про яян" Емми Андіївської

Світлана Шепель,

учитель української мови і літератури
Верблюзького навчально-виховного комплексу
Кіровоградська обл.

Мета: вчити учнів виразно й уважно читати казку, застосовувати елементи аналізу прозового твору, допомогти глибше усвідомити притчовий зміст і художню цінність казки; розвивати навички визначати головну думку твору, ключові фрази, висловлювати свої думки про прочитане; сприяти вихованню в дітей поваги до морально-етичних цінностей, що допомагають бачити і розуміти красу та приваби світу.

Обладнання: кольорові жетони, паперові витинанки, музичний фонозапис, учнівські ілюстрації до казки, схема "Я і навколишній світ", роздавальний матеріал (картки із завданнями).

Теорія літератури: притча, казка, головна думка.

Хід уроку

I. Організація учнів на навчальну діяльність

Вчитель. *Дзвіночок уже пролунав,
Працювати час настав.
Спілкуватись вчитись будемо.
Ми нічого не забудемо.*

Діти, а тепер подивіться один на одного, візьміться за руки й подаруйте кожен свою посмішку товаришу зліва й справа. Молодці! Тож розпочинаємо урок.

Учні по черзі дістають із кошика паперові витинанки ("сонечка", "посмішки" та "веселі чоловічки" й таким способом об'єднуються в групи, які, відповідно, матимуть назви: "Сонечко", "Посмішка", "Веселі чоловічки". Діти упродовж заняття будуть заробляти бали "жетонами" відповідного кольору: червоний — 4—6 балів, жовтий — 7—9 балів, зелений — 10—12 балів.

II. Актуалізація опорних знань учнів

Перевірка домашнього завдання.

1. Бліц-опитування.

Коли і де народилася Емма Андіївська? (19 березня 1931 р. в м. Сталіно (нині Донецьк))

Коли вона емігрувала за кордон? (1943 р.)

В якій країні мешкає нині? (у Німеччині)

Що складає її творчий доробок? (15 поетичних збірок, 10 прозових книг та багато малярських виставок)

У письменниці є цикл не зовсім звичайних творів, які об'єднані спільним початком і кінцем. Що це за твори? (казки-притчі)

2. Вправа "Встав пропущені слова чи сполучення слів у речення".

Притча — ... оповідання, яке містить ... в інакшій, ... формі, що схожа на (невелике, по-вчання, алегоричній, байку)

Вона ілюструє ... , торкаючись проблем ... та (важливу ідею, моралі, загальнолюдських законів)

Висновок. Що ми таким чином пригадали? (Дали визначення притчі та наголосили на її головних ознаках.)

3. Доведіть, що "Казка про яян" є притчею.

1) Виразне читання-пошук: учні зачитують епізоди, які їм найбільше запам'яталися, виділяють ірреальні елементи, пояснюють їх роль.

2) Коментування учнями своїх ілюстрацій до твору: який саме епізод вони відтворили і чому.

4. Літературний диктант.

Кожна група повинна дати чіткі відповіді на 4 запитання на знання тексту.

1) Хто розповідав один одному казки?

2) Чим займався хлопчик, герой "Казки про яян"?

3) Як хлопчик потрапив до країни яян?

4) Що будували яяни?

5) Чому яяни не відповідають на запитання інших?

6) Чим харчуються яяни?

7) Чому дідусь почув хлопчика?

8) Як можна було вийти з міста?

9) Чому ніхто з мешканців не міг вийти за місто?

10) Чому хлопчик вирішив подбати про старого?

11) Що хотів хлопчик зробити для старого?

12) Що опинилося за плечима в хлопчика замість дідуса?

III. Мотивація навчальної діяльності

Слово вчителя (на фоні легкої музики). Я пропоную вам трішечки пофантазувати.

За помахом чарівної палички ви раптом опинилися на безлюдному острові. Ласкаво греє сонечко. Золотиться дрібний пісочок. У бездонному синьому небі пливуть білі волохаті хмарки. Над вашою головою дбайливо розкинула віти розкішна пальма і вабить ароматом екзотичних плодів. Поруч виграє діамантами струменів холодне джерело. Здається, все тут є для щасливого, безтурботного життя. Але, мабуть, для кожного з вас на цьому безлюдному острові немає того, що є дуже важливим, необхідним для існування. Що ж це? Скажіть, що чи кого ви б хотіли мати поруч із собою?

(Якщо учні назвали людей (рідних, друзів і т.д.), вони пояснюють чому.)

1) "Відкритий мікрофон".

На які роздуми наштовхнула вас хвилина-фантазія? (аналогія "Казки про яян")

2) Вправа "Продовж речення".

Щоб жити в гармонії з людьми, треба бути

IV. Формування і вдосконалення вмінь і навичок

1. Робота з текстом твору (елементи аналізу) в групах.

Перша група.

Відшукати в казці ключові фрази, які б характеризували яян. (Кожен яянин знає тільки своє "я" і тому запитань іншої людини просто не чує.)

Друга група.

Знайти в казці-притчі і записати повчання у вигляді правил. (Будь наполегливим, шукай вихід із скрутного становища, не зневіряйся, не падай духом; прислухайся до думки інших, поважай людей, прагни їм допомогти ...)

Третя група.

Записати всі можливі варіанти, які б виражали головну думку твору, вибрати найбільш точний. (Людина не може жити без інших людей; має поважати не лише себе, а й оточуючих; людина сильна дружбою і добротою; гуртом можна подолати всі труднощі ...)

2. Творча робота.

Визначити, якими зв'язками людина пов'язана із зовнішнім світом, з іншими людьми (колективне створення схеми "Я і навколишній світ").

3. Експрес-інтерв'ю: "Якби я потрапив до країни яян" (або "Якби мені дістався мішок із самоцвітами").

V. Закріплення знань, умінь і навичок

Гра "Допоможи вчителю".

Вчитель. Готуючись до уроку, я прочитала кілька уривків із віршів, афоризмів і розгубилася: який же з них більше відповідає головній думці твору і міг би стати епіграфом до уроку? Допоможіть мені вибрати потрібне, на вашу думку, висловлювання.

1. Блажен, хто гордощів не має,
В кого дух пиhi не сидить!

Хто в скринях золото не дбає,
Хто на громаду звик робить.
О. Кониський

2. "Роби добро — мені казала мати —
І чисту совість не віддай за шати!"
Д. Павличко

3. Щастя хочеш ти зазнати?
Щастя дурно не дається:
Тільки той його придбає,
Хто за його в бої б'ється.
Б. Грінченко

4. Твоє життя і щастя між людьми,
Бо правда і любов на їхнім боці...
В. Симоненко

5. Живе лиш той, хто не живе для себе,
Хто для других виборює життя.
В. Симоненко

Діти роблять висновок, що всі вислови влучні і всі виражають головну думку твору.

VI. Підсумок уроку

1. Підрахунок отриманих групами протягом уроку жетонів; визначення найактивнішої.

2. Самооцінювання учнів з коментуванням.

VII. Домашнє завдання:

- 1) скласти кросворд за "Казкою про яян";
- 2) підготувати усний твір-роздум "Що є подібного в мені до яянина?"